मोरङ जिल्लाका कक्षा आठ मा अध्ययनरत थारूभाषी विद्यार्थीहरूले गर्ने वर्णविन्याससम्बन्धी त्रुटिहरूको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय
सुकुना बहुमुखी क्याम्पस, इन्द्रपुर मोरङ,
नेपाली शिक्षा विभागअन्तर्गत
स्नातकोत्तर (एम्. एड.) तह
नेपा. शि. ५९८ पाठ्यांशको
प्रयोजनार्थ
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता

कविता खनाल
त्रि.वि. दर्ता नं. ९-३-२१४-५०९-२००५
द्वितीय वर्षको परीक्षा रोल नं. २१४०१५३/६४
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
सुकुना बहुमुखी क्याम्पस
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग,
इन्द्रपुर, मोरङ

२०६५

निर्देशकको सिफारिस-पत्र

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस, शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली भाषा शिक्षा विभाग स्नातकोतर तह दोस्रो वर्षको नेपा. शि. ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत **मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत थारूभाषी विद्यार्थीहरूले गर्ने वर्णविन्यासम्बन्धी त्रुटिहरूको अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र शोधार्थी कविता खनालद्वारा मेरो निर्देशनमा तयार पारिएको हो । उहाँको अध्ययन र प्रस्तुतिमा म सन्तुष्ट रहेकाले यस शोधपत्रको मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६६/२/

शोध निर्देशक

....

गोविन्द अधिकारी

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस,

इन्द्रपुर, मोरङ

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस
शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षा विभाग

स्वीकृति-पत्र

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस, शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्र्तगत नेपाली भाषा शिक्षा विभागकी छात्रा कविता खनालले गोविन्द अधिकारीको निर्देशनमा स्नातकोतर तह द्वितीय वर्षका (नेपा. शि. ५९८) लागि तयार पारिएको **"मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत थारूभाषी विद्यार्थीहरूले गर्ने वर्णविन्यासम्बन्धी त्रुटिहरूको अध्ययन"** शीर्षकको शोधपत्र सम्बन्धित तहका लागि उपयुक्त भएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

१. ....
२. ....
३. ....
४. ....
५. ....

मिति : २०६६/२/

कृतज्ञता ज्ञापन

'मोरङ जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत थारूभाषी विद्यार्थीहरूले गर्ने वणविन्याससम्बन्धी त्रुटिहरूको अध्ययन' शीर्षकको शोधपत्र मेरा श्रद्धेय गुरु उप-प्राध्यापक श्री गोविन्द अधिकारीको प्राज्ञिक निर्देशनमा तयार पारेकी हुँ । अति व्यस्तताका बीचमा पनि प्रस्तुत शोधपत्रको परिष्कार, परिमार्जनमा आवश्यक सल्लाह, सुझाव र मार्गनिर्देशन गर्नुभएकोमा म उहाँप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्र तयार पारुन्जेल आवश्यक सुझाव र प्रेरणा प्रदान गर्नुहुने श्रद्धेय गुरुहरू मेघनारायण श्रेष्ठ, प्रेम भट्टराई र गेहेन्द्र खनाल प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

शोध कार्यको सामग्री सङ्कलनका क्रममा सुरुदेखि अन्त्यसम्म सहयोग गर्नुहुने मित्र इन्दिरा दाहाल र लक्ष्मी ढुङ्गेलप्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । त्यस्तै शोधपत्र लेखनका लागि सामग्री सङ्कलनमा अभिरुचि देखाइ लेख्ने प्रेरणा दिनुहुने श्रीमान् दीपक पौडेल प्रति हृदयतः कृतज्ञ छु । यसैगरी शोध लेखनका लागि उपयुक्त वातावरण तयार गरिदिनुहुने बुवाआमा र दाजुभाउजूप्रति आभारी छु । मूलरूपमा सामग्री सङ्कलनमा सहयोग पुऱ्याउने जनता मा.वि. थलाहा, महेन्द्र मा.वि. मोतिपुर र पब्लिक उच्च मा.वि. बनिगाँमा विद्यालयका प्रधानाध्यापक र विषय शिक्षकप्रति पनि कृतज्ञ छु ।

शेधपत्र छपाइमा लगनशील भएर शुद्धसँग छिटोछरितो टङ्कण गरिदिने श्री कुन्दन गिरीज्यू प्रति विशेष आभारी छु ।

....

कविता खनाल

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस,

इनद्रपुर, मोरङ

मिति : २०६६/२/१५

विषयसूची

पृष्ठ

अध्याय - एक

शोधपरिचय

१.१	शोधशीर्षक	१
१.२	शोधप्रयोजन	१
१.३	शोधको समस्या	१
१.४	शोधको उद्देश्य	१
१.५	पूर्वकार्यको समीक्षा	१
१.६	शोधको महत्त्व र औचित्य	५
१.७	अध्ययनको सीमा	६
१.८	शोधविधि	७
१.९	शोधको रूपरेखा	७

अध्याय दुई

त्रुटिविश्लेषणको सैद्धान्तिक परिचय

२.१	परिचय	८
२.२	त्रुटिको प्रकृति तथा वर्गीकरण	९
	२.२.१ विकासशीलता	९
	२.२.२ भाषाकोटि	१०
	२.२.३ स्रोत	११
	२.२.४ गम्भीरता	११
	२.२.५ व्यापकता	११
	२.२.६ स्वरूप	१२

२.२.७ अनौचित्य १२
२.३ त्रुटि विश्लेषणका पद्धति तथा प्रक्रिया १२
२.३.१ त्रुटिको पहिचान १३
२.३.२ त्रुटिको वर्गीकरण १३
२.३.३ त्रुटिको वर्णन / व्याख्या विश्लेषण १४
२.३.४ त्रुटिको निराकरण १५
२.४ सारांश १५

अध्याय तीन

वर्णविन्यासको सैद्धान्तिक अवधारणा र विश्लेषणका आधारहरू

३.१ परिचय १६
३.२ ह्रस्व र दीर्घसम्बन्धी नियम १६
३.२.१ ह्रस्वसम्बन्धी नियम १७
३.२.२ दीर्घसम्बन्धी नियम १७
३.२.३. 'ब', 'व' र 'ओ' को प्रयोग १८
३.२.४. 'ए', 'य' र 'ये' को प्रयोग १८
३.२.५. 'ऋ' र 'रि' को प्रयोग १८
३.२.६. 'क्ष', 'क्षे', 'क्ष्य' र 'छे' को प्रयोग १८
३.२.७. 'श', 'ष' र 'स' को प्रयोग १९
३.२.८. 'ग्या' , 'ग्यँ' / 'ज्ञ' को प्रयोग १९
३.३. 'हलन्त' र 'अजन्त' को प्रयोग १९
३.४. चन्द्रबिन्दु (ँ) र शिरबिन्दु (ं) को प्रयोग १९
३.५. पदयोग र पदवियोग २०
३.६. लेख्यचिन्हको प्रयोग २०
३.६.१ अल्पविराम (,) २१
३.६.२ अर्धविराम (;) २१
३.६.३ पूर्णविराम (।) २१
३.६.४ प्रश्नवाचक (?) २१

३.६.५ विस्मयसूचक चिन्ह (!) २१
३.६.६ सापेक्षविराम (: / :- / -) २२
३.६.७ योजक चिन्ह (-) २२
३.६.८ उद्धरण चिन्ह (' ' वा " ") २२
३.६.९ कोष्ठक चिन्ह [( )] २२
३.६.१० तिर्यक चिन्ह (/) २२
३.६.११ सङ्क्षेप चिन्ह (.) २२
३.६.१२ ऐजन चिन्ह (") २२

अध्याय चार

वर्णविन्याससम्बन्धी त्रुटिहरूको विश्लेषण

४.१ अध्ययनका प्राप्तिहरूको व्याख्या र विश्लेषणको परिचय २३
४.२ ह्रस्वदीर्घसम्बन्धी त्रुटि २४
४.२.१ शव्दादिमा गरेका त्रुटिहरू २४
४.२.१.१ नामवर्गका शब्दादिमा गरेका त्रुटि २४
४.२.१.२ सर्वनाम वर्गका शब्दादिमा गरेको त्रुटि २५
४.२.१.३ विशेषण वर्गका शब्दादिमा गरेका त्रुटि २५
४.२.१.४ क्रिया वर्गका शब्दादिमा गरेका त्रुटि २६
४.२.१.५ अव्यय वर्गका शब्दादिमा गरेका त्रुटि २६
४.२.२ शव्दमध्यमा गरेका त्रुटिहरू २७
४.२.२.१ नाम वर्गका शब्दमध्यमा गरेका त्रुटि २७
४.२.२.२ सर्वनाम वर्गका शब्दमध्यमा गरेका त्रुटि २८
४.२.२.३ विशेषण वर्गका शब्दमध्यमा गरेका त्रुटि २८
४.२.२.४ क्रियावर्गका शब्दमध्यमा गरेका त्रुटि २९
४.२.२.५ अव्यय वर्गका शब्दमध्यमा गरेका त्रुटि २९
४.२.३ शव्दान्तमा गरेको त्रुटिहरू ३०
४.२.३.१ नाम वर्गका शब्दान्तमा गरेका त्रुटि ३०
४.२.३.२ सर्वनाम वर्गका शब्दान्तमा गरेका त्रुटि ३१

४.२.३.३ विशेषण वर्गका शब्दान्तमा गरेका त्रुटि ३१

४.२.३.४ क्रिया वर्गका शब्दान्तमा गरेका त्रुटि ३२

४.२.३.५ अव्यय वर्गका शब्दान्तमा गरेका त्रुटि ३२

४.३ 'श', 'ष' र 'सÚ सम्बन्धी त्रुटिहरू ३३

४.३.१ 'श' को प्रयोगमा गरेका त्रुटि ३३

४.३.२ 'ष' को प्रयोगमा गरेका त्रुटि ३४

४.३.३ 'स' को प्रयोगमा गरेका त्रुटि ३४

४.४ 'य' र 'ए' सम्बन्धी त्रुटिहरू ३५

४.५ 'ब' र 'व' सम्बन्धी त्रुटिहरू ३६

४.६ 'छ' र 'क्ष' को प्रयोगमा गरेका त्रुटिहरू ३८

४.७ 'ऋ' र 'रि' को प्रयोगमा गरेका त्रुटिहरू ३८

४.८ 'ग्या' / 'ग्यँ' र 'ज्ञ' को प्रयोगमा गरेका त्रुटिहरू ३९

४.९ 'हलन्त' र 'अजन्त' को प्रयोगमा गरेका त्रुटिहरू ४०

४.१० चन्द्रबिन्दु (ँ) र शिरबिन्दु (ं) को प्रयोगमा गरेका त्रुटिहरू ४१

४.११ पदयोग र पदवियोगसम्बन्धी त्रुटिहरू ४२

४.११.१ 'पदयोग' सम्बन्धी त्रुटि ४३

४.११.२ 'पदवियोग' सम्बन्धी त्रुटि ४४

४.१२ लेख्यचिन्ह प्रयोगसम्बन्धी त्रुटिहरू ४४

४.१२.१ पूर्णविराम (।) चिन्हको प्रयोगसम्बन्धी त्रुटि ४५

४.१२.२ अल्पविराम (,) चिन्हको प्रयोगमा त्रुटि ४६

४.१२.३ प्रश्नावाचक (?) चिन्हको प्रयोगमा त्रुटि ४७

४.१२.४ योजक (-) चिन्हको प्रयोगसम्बन्धी त्रुटि ४८

४.१२.५ विस्मयसूचक / उद्‌गार चिन्ह (ö) प्रयोग सम्बन्धी त्रुटि ४८

४.१२.६ उद्धरण चिन्ह (" ") सम्बन्धी प्रयोगमा त्रुटि ४९

४.१३ सारांश ४९

अध्याय पाँच

निष्कर्ष तथा सुझावहरू

५.१	निष्कर्ष	५१
५.२	सुझावहरू	५३
५.३	शैक्षणिक प्रयोजन	५७
५.४	अध्ययनका कमिकमजोरी	५७
५.५	सम्भावित शोध शीर्षकहरू	५८
	सन्दर्भग्रन्थ सूची	
	परिशिष्ट	

तालिका सूची

अध्याय	तालिका नं.	शीर्षक	पृष्ठ
तीन	१	ह्रस्व र दीर्घसम्बन्धी उच्चरण सङ्केत	१७
चार	२	नामवर्गका शब्दादिमा गरेका त्रुटि	२४
चार	३	सर्वनामवर्गका शब्दादिमा गरेका त्रुटि	२५
चार	४	विशेषणवर्गका शब्दादिमा गरेका त्रुटि	२५
चार	५	क्रियावर्गका शब्दादिमा गरेका त्रुटि	२६
चार	६	अव्ययवर्गका शब्दादिमा गरेका त्रुटि	२६
चार	७	नामवर्गका शब्दमध्यमा गरेका त्रुटि	२७
चार	८	सर्वनामवर्गका शब्दमध्यमा गरेका त्रुटि	२८
चार	९	विशेषणवर्गका शब्दमध्यमा गरेका त्रुटि	२८
चार	१०	क्रियावर्गका शब्दमध्यमा गरेका त्रुटि	२९
चार	११	अव्ययवर्गका शब्दमध्यमा गरेका त्रुटि	२९
चार	१२	नामवर्गका शब्दान्तमा गरेका त्रुटि	३०
चार	१३	सर्वनामवर्गका शब्दान्तमा गरेका त्रुटि	३१
चार	१४	विशेषणवर्गका शब्दान्तमा गरेका त्रुटि	३१
चार	१५	क्रियावर्गका शब्दान्तमा गरेका त्रुटि	३२
चार	१६	अव्ययवर्गका शब्दान्तमा गरेका त्रुटि	३२
चार	१७	'श' को प्रयोगमा गरेका त्रुटि	३३
चार	१८	'ष' को प्रयोगमा गरेका त्रुटि	३४
चार	१९	'स' को प्रयोगमा गरेका त्रुटि	३४
चार	२०	'य' र 'ए' सम्बन्धी त्रुटि	३६
चार	२१	'ब' र 'व' सम्बन्धी त्रुटि	३७
चार	२२	'क्ष' र 'छ' सम्बन्धी त्रुटि	३८
चार	२३	'ऋ' र 'रि' सम्बन्धी त्रुटि	३९
चार	२४	'ग्या' / 'ग्यँ' र 'ज्ञ' को प्रयोगमा गरेका त्रुटि	३९
चार	२५	हलन्त र अजन्तको प्रयोगमा गरेका त्रुटि	४०
चार	२६	चन्द्रबिन्दु र शिरबिन्दुको प्रयोगमा गरेका त्रुटि	४२
चार	२७	पदयोगसम्बन्धी त्रुटि	४३
चार	२८	पदवियोगसम्बन्धी त्रुटि	४४